

DOTAZNÍKY A PSYCHOMETRIKA

Lukáš Hejtmánek

FHS

DOTAZNÍK

standardizované interview v písemné podobě

rozhovor s předem danými otázkami :)

PROČ NE ROZHOVOR

DOTAZNÍK

Standardizovaný rozhovor	Dotazník
Pracná a nákladná technika sběru	Efektivní technika, velký počet jedinců, malé náklady
Velký počet respondentů v malém čase	–
Nutný velký počet vyškolených tazatelů	Spolupracovníci v terénu nejsou nezbytní, zaškolení nenáročné
Nízká anonymita výzkumu	Vysoká anonymita výzkumu
Rozdíly mezi tazateli → interviewer bias	Shodnost podnětové situace
Menší nároky na iniciativu, nemůže vynechávat odpovědi	Vysoké nároky na ochotu, může přeskakovat otázky
Je jisté, že respondent patří do vzorku	Za respondenta může odpovídat někdo jiný
Vysoká proporce dokončených interview	Nízká návratnost – snižuje reprezentativitu
Možnost vysvětlit nejasné otázky	Riziko nepochopení otázek

KDE POUŽÍT DOTAZNÍK

- **V jakých otázkách se hodí?**
- **při dotazování velkého počtu osob – celonárodní výzkumy**
- **soubor respondentů je homogenní a neočekáváme extrémně odlišné odpovědi**
- **opravdu víme, na co je důležité se ptát a jak se ptát**

OTEVŘENÉ VS UZAVŘENÉ OTÁZKY

Otevřené

- open-ended, free response
- Jak se vám líbil pobyt ve virtuálním prostoru? Co vás během pobytu napadalo?

Uzavřené

- ano/ne (dichotomické)
- posuzovací škály (mají levý a pravý pól)
- výběr možností z nabídky - nemají jasné póly

KATEGORIÁLNÍ PROMĚNNÁ

- **Jak často se svým partnerem chodíte do společnosti:**
 - a) téměř každý den
 - b) jednou až dvakrát týdně
 - c) jednou až dvakrát za měsíc

ŠKÁLOVÉ PROMĚNNÉ

- **Likertova škála**
 - Jak se vám líbilo v lese
 - Vůbec ne - Naprosto ano
 - 1-7, 1-5, 1-4
- **Diferenciál**
 - Po pobytu v lese jste se cílili
 - Smutně - Vesele
 - Unaveně - Odpočatě

PRAVIDLA KLADENÍ OTÁZEK

- Nemá se ptát na 2 věci (dvouhlavňové otázky, double barrelled questions)
 - Příklad
- Nemá navádět k určitému stylu odpovědi (sugesce)
 - Příklad
- Neměla by obsahovat nesrozumitelné termíny
 - Příklad
- Nesmí obsahovat dvojité zápor
 - Příklad?
- Nemá být příliš obecná
 - Příklad

PRAVIDLA DOTAZNÍKU

- Zachovávat pořadí
- Od obyčejných otázek ke specifickým
- Od neutrálních k emočním
- Nestřídat póly otázek
 - Cítíte se odpočatě?
 - Cítíte se nabuzeně?
 - Cítíte se sklesle?

DOTAZNÍK VS TEST

Test a inventář

- má správné odpovědi
- nutná standardizace a normy
- cílem je srovnání

Dotazník

- Explorativní
- Nemusí být standardizovaný

Hlavním rozdílem je výstup

Dotazník může být explorativní,
bez cíle

DOTAZNÍK

- **Vytvořte dotazník na měření**
 - **a) stresu**
 - **b) životní spokojenosti**
 - **c) depresivity**

PSYCHOMETRIE

Vědní obor zabývající se teorií a technikami psychologického měření.

Měření psychologických charakteristik (např. inteligence, osobnost, postoje) co nejpřesněji a nejspolehlivěji.

HLAVNÍ TERMÍNY

Validita (Platnost): Měří test skutečně to, co měřit má?

Reliabilita (Spolehlivost): Měří test konzistentně a přesně?

Standardizace: Jsou podmínky testování a vyhodnocení pro všechny stejné?

VALIDITA

Validita je nejdůležitější vlastností testu.

Odpovídá na otázku: "Měří tento test skutečně to, co tvrdí, že měří?"

- **Nejde o vlastnost testu jako takového, ale spíše o platnost závěrů, které na základě výsledků testu děláme.**

Příklad: Test inteligence je validní, pokud jeho výsledky skutečně odrážejí úroveň inteligence jedince, a ne jeho znalost jazyka nebo rychlost čtení.

VALIDITA

Jak validní jsou vaše dotazníky?

Neměří náhodou něco trochu jiného?

Jak validitu ověřit?

VALIDITA

Obsahová validita

- Pokrývají položky testu adekvátně celou oblast, kterou má test měřit? Např. test z matematiky pro 5. třídu by měl obsahovat příklady ze všech probíraných témat.

Kriteriální validita

- Souvisí výsledky testu s nějakým externím kritériem?

Souběžná

- Shodují se výsledky testu s aktuálním stavem? (Např. výsledek testu deprese s klinickou diagnózou.)

VALIDITA

Prediktivní

- Dokáže test předpovědět budoucí výkon nebo chování? (Např. výsledek přijímacího testu s budoucím studijním úspěchem.)

Konstruktová validita

- Měří test skutečně daný teoretický psychologický konstrukt (např. úzkostnost, extraverzi)? (Nejobecnější a nejkomplexnější typ.)

RELIABILITA

Reliabilita se týká konzistence a přesnosti měření.

- **Jak poznáte reliabilní nástroj?**
- **Jak poznáte NReliabilní nástroj?**

"Jak moc můžeme věřit výsledku, který jsme získali?"

RELIABILNÍ VÁHA

Nespolehlivá váha: Jednou ukáže 70 kg, podruhé 75 kg, potřetí 68 kg, i když se vaše hmotnost nezměnila. Měření je nekonzistentní.

Spolehlivá váha: Opakovaně ukazuje velmi podobnou hodnotu (např. 70.1 kg, 70.0 kg, 70.2 kg). Měření je konzistentní.

RELIABILITA

Představte si, že měříte stejnou věc opakovaně za stejných podmínek. Reliabilní nástroj vám dá pokaždé (téměř) stejný výsledek.

Jak reliabilitu ustanovit?

U testu deprese?

U testu inteligence?

U testu jazykové dovednosti?

U testu slovní zásoby?

RELIABILITA

Test-retest reliability

- Konzistence výsledků v čase. (Dostaneme podobný výsledek, když test zadáme stejným lidem po nějaké době?)

Reliability of parallel forms:

- Měří dvě verze testu u stejného člověka stejně

Reliability of internal consistency

- Měří různé části testu (položky) stejný konstrukt? (Souhlasí odpovědi na podobně zaměřené otázky?)

Reliability between raters:

- Shodnou se dva nezávislí hodnotitelé na výsledku? (Důležité např. u hodnocení projektivních testů nebo pozorování).

RELIABILITA – VALIDITA

Reliabilita je nutnou, ale ne postačující podmínkou validity.

Test nemůže být validní, pokud není reliabilní

- Pokud váha ukazuje pokaždé úplně jinak, nemůže platně měřit hmotnost
- pokud test osobnosti dává pokaždé jiný výsledek, neměří osobnost

Test může být reliabilní, ale nemusí být validní

- Váha může spolehlivě ukazovat o 5 kg více – měří konzistentně, ale neplatně

STANDARDIZACE

Co si představíte pod standardizovaným dotazníkem?

Standardizovanou škálou a standardizovanou administrací?

Jak to ilustrovat na "váze"? Jak vypadá standardizovaná škála váhy a NEstandardizovaná?

STANDARDIZACE

Změřte délku stolu měřit délku stolu.

Zapište postup na papír

Jiná skupina změří dle vašeho návodu!

STANDARDIZACE

Proces zajištění jednotných (stejných) podmínek pro všechny testované osoby.

Administrace:

- **Jak se test zadává (instrukce, časové limity, prostředí).**

Skórování

- **Jak se odpovědi převádějí na číselné skóre.**

Interpretace

- **Jak se skóre vyhodnocuje (často pomocí norem)**

STANDARDIZACE

Objektivita

- Snižuje vliv administrátora testu nebo situace na výsledek

Srovnatelnost

- Umožňuje spravedlivě porovnávat výsledky různých lidí, i když byli testováni v různou dobu nebo na různých místech

Férovost

- Zajišťuje, že všichni mají stejné podmínky.

The background features three vertical stripes on the left: a wide pink one, a narrower blue one, and a medium-width beige one. On the right side, there are two rectangular areas filled with a grid of small dots. The top area has a light pink background with darker pink dots, and the bottom area has a light beige background with darker beige dots.

FHS

DÍKY ZA POZORNOST

Lukáš Hejtmánek